PLAN VAN AANPAK

COMPENSATIE TERRITORIUM BEVER APPELTERN MEANDERENDE MAAS

Voorblad wordt vervangen na ondertekening in Relatics. Onderstaande tabellen wel invullen.

Documentnummer	32858-PLN-01412		
Versienummer	1.0	**Versiedatum**	01-11-2024

Projectnummer	32858
Projectomschrijving	Fase 2 Meanderende Maas
Opdrachtgever	Waterschap Aa en Maas

PLAN VAN AANPAK

COMPENSATIE TERRITORIUM BEVER APPELTERN

32858-PLN-01412

Namen		
Opsteller	Gecontroleerd	Vrijgegeven
[redacted]		

Acceptatie document opdrachtgever	Naam en paraaf Opdrachtgever
☐ AC- Geaccepteerd	
☐ ACC- Geaccepteerd met commentaar	
☐ NAC- Niet geaccepteerd	
☐ NB- Niet beoordeeld, ter informatie	
Datum	

Opmerking opdrachtgever	***Reactie ON***	***Aangepast***	***Verwerkt in***
1.		Ja/ nee	§
2.			
3.			

DOCUMENTHISTORIE		
Revisienummer	Revisiedatum	Omschrijving

DISTRIBUTIELIJST		
Kopie	Functie	Naam
1		
2		
3		
4		
5		

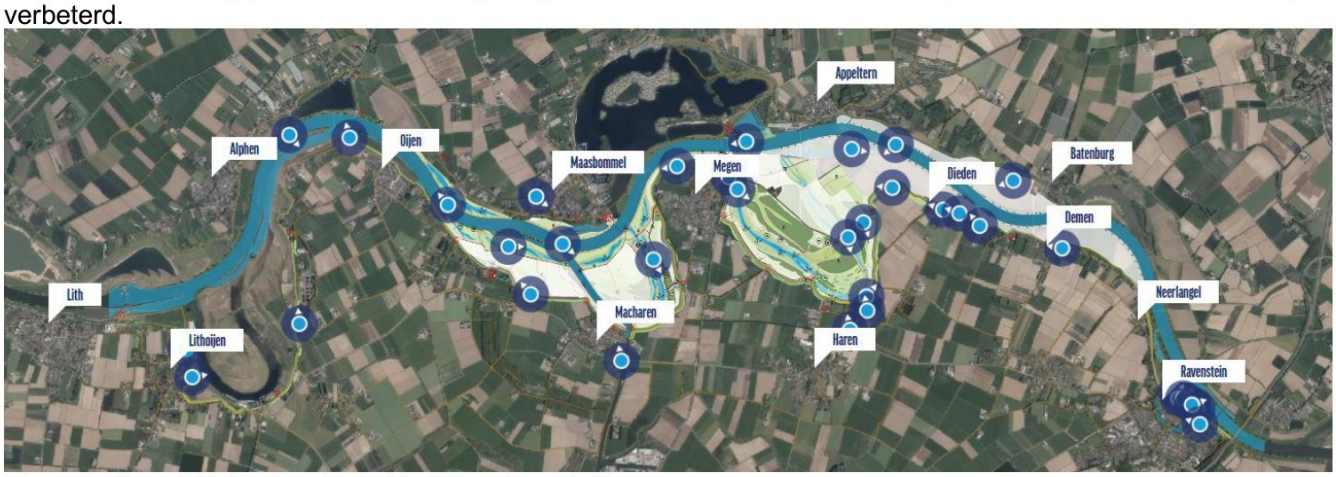
INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 1
1.1 Project omschrijving 1
1.2 Doel van het document 1
1.3 Raakvlakken met andere documenten 1
1.4 Voorschriften 1
2 Beschermde functies en effecten 2
2.1 Aanwezige functies bever 2
2.2 Effecten 2
3 Compensatie 3
4 Conclusie 9

1 INLEIDING

1.1 PROJECT OMSCHRIJVING

Het project Meanderende Maas beschermt 270.000 bewoners, bedrijven en infrastructuur tegen hoogwater tot in Oss en Den Bosch. Het omvat een dijkversterking met een totale lengte van 26,6 kilometer, rivierverruimende maatregelen en de landschappelijke inrichting van het rivierlandschap en de uiterwaarden (meanders). De historische Maasdijk, tussen het vestingstadje Ravenstein en de stuw bij Lith, wordt aan de Brabantse zijde verbeterd.

Figuur 1 - Overzichtskaart projectgebied Meanderende Maas

De dijk aan de Brabantse zijde voldoet niet aan de gestelde veiligheidsnormen welke sinds 1 januari 2017 gelden en is daarom opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De dijken van de Maas in de provincie Gelderland zijn veilig op dit traject en behoeven geen verbetering. Figuur 3 geeft een overzichtskaart van het projectgebied Meanderende Maas. Tegelijkertijd krijgt de Maas meer ruimte en wordt het gebied ontwikkeld. Het buitendijkse gebied aan de Gelderse zijde van dit traject is ook onderdeel van het project. De combinatie van dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsgerichte maatregelen dragen substantieel bij aan de waterveiligheid.

1.2 DOEL VAN HET DOCUMENT

Voor u ligt het plan van aanpak ten aanzien van de compensatie van het territorium van de bever op de locatie Appeltern. Als gevolg van de werkzaamheden gaat een gedeelte van het huidige territorium verloren, conform voorschrift ii. uit de ontheffing Wet natuurbescherming (kenmerk WNB.2022.060) is onderhavig document opgesteld. Hierin wordt beschreven op welke wijze wordt voldaan aan de voorschriften uit de ontheffing en hoe het verlies van een deel van het territorium op de locatie Appeltern binnen het project wordt gecompenseerd.

1.3 RAAKVLAKKEN MET ANDERE DOCUMENTEN

Dit document heeft raakvlakken met de volgende documenten:

Documentnummer	Document	Toelichting
WSD2.11-0079	Activiteitenplan Wet natuurbescherming	26 juni 2023. Definitief 3.0
WSD2.11-0079	Tweede aanvulling aanvraag ontheffing ruimtelijke ingrepen	26 juni 2023. Definitief 1.0
WSD.2.13-0232	Maatregelen overige soorten (kerkuil, steenuil en ooievaar)	7 juli 2023. Definitief 1.0
WNB.2022.060	Ontheffing Wet natuurbescherming	2 mei 2024

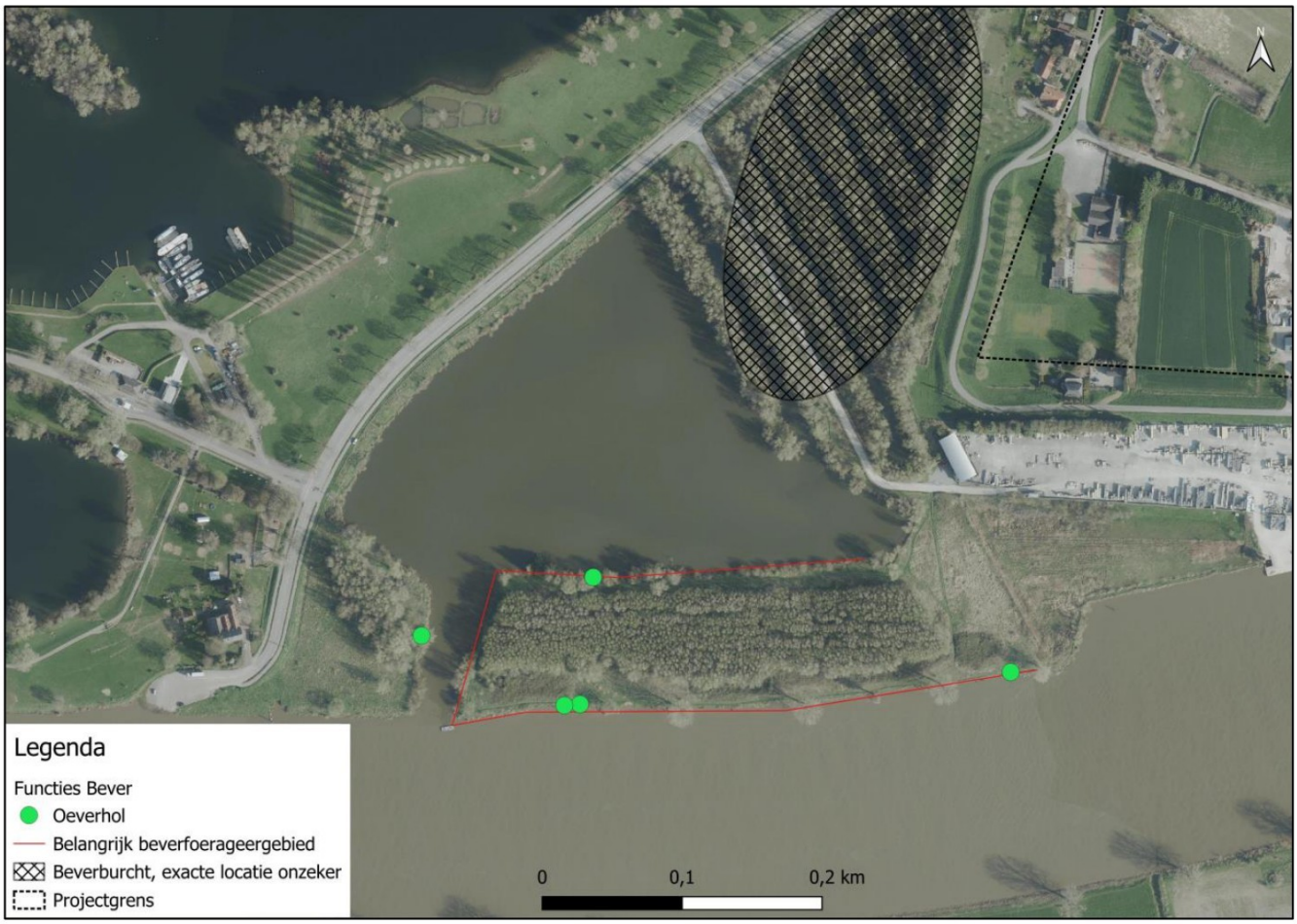
1.4 VOORSCHRIFTEN

Ten behoeve van het project Meanderende Maas is een ontheffing Wet natuurbescherming afgegeven (WNB.2022.060.toek.). Conform voorschrift ii. dient een plan van aanpak voor een compensatie-territorium drie jaar voor het weghalen van het territorium bij Appeltern, te worden overlegd aan RVO. Onderhavig document betreft dit plan van aanpak. Conform de huidige planning zullen de eerste werkzaamheden welke effect hebben op het territorium bij Appeltern worden uitgevoerd in november 2027.

2 BESCHERMDE FUNCTIES EN EFFECTEN

2.1 AANWEZIGE FUNCTIES BEVER

In 2020 is door TAUW en de Zoogdiervereniging onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige functies van de bever in het gehele plangebied van het project Meanderende Maas. In 2021 is aanvullend op het onderzoek uit 2020 tevens de locatie Appeltern onderzocht. Uit de resultaten van deze onderzoeken blijkt dat bij het schiereiland in Appeltern (ten noorden van de Maas) vijf bevergangen in de oever aanwezig zijn (zie Figuur 2). Twee bevers zijn waargenomen nabij deze bevergangen in de oever. Voor het rabattenbos ten noordoosten van het schiereiland is aangegeven dat hier hoogstwaarschijnlijk een tweede territorium aanwezig is.

Figuur 2. Aanwezige functies bever

2.2 EFFECTEN

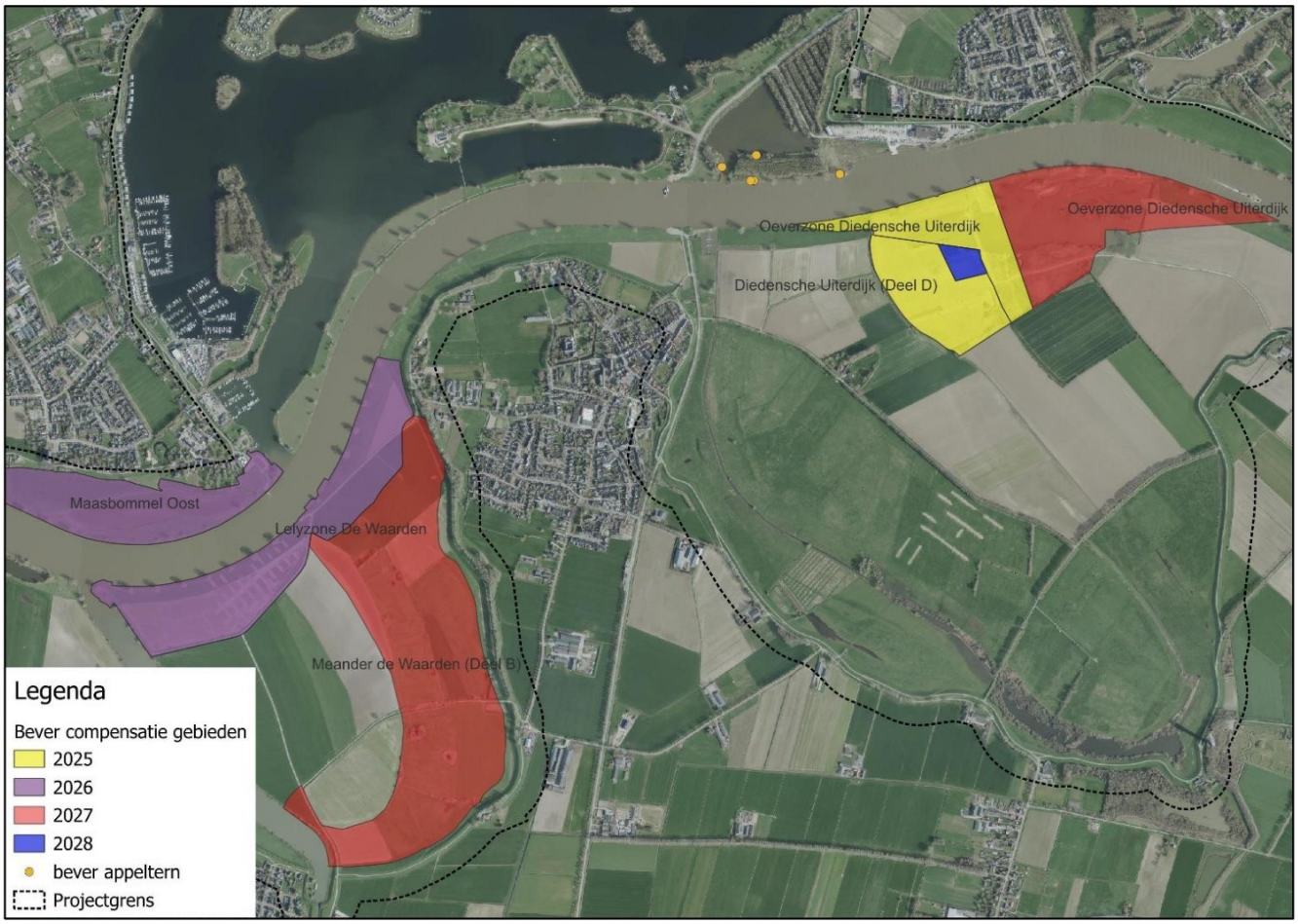
Ten behoeve van het project zal de vegetatie op het schiereiland worden verwijderd en wordt dit gebied ten behoeve van maaiveldverlaging afgegraven. Hierdoor zullen vier oeverholen van de bever verloren gaan en verdwijnt een deel van het foerageergebied. Als gevolg van benodigde werkzaamheden aan de oever gaat eveneens het oeverhol in het westelijke gedeelte van het gebied verloren.

In de huidige situatie is op het schiereiland bij Appeltern circa 800 m oeverlijn aanwezig die door bever wordt gebruikt als foerageergebied. Dit foerageergebied gaat door de drempelverlaging van het schiereiland verloren. In de tijdelijke en permanente situatie is er sprake van een negatief effect gezien hier geen houtige vegetatie terugkomt. Binnen het territorium van de bever blijft circa 100 m oever met houtige beplanting bestaan, te weinig om als voldoende leefgebied te fungeren.

3 COMPENSATIE

Als gevolg van de werkzaamheden op de locatie Appeltern is er op de locatie van het huidige territorium geen ruimte om het verlies aan leefgebied voor de bever te compenseren. Als onderdeel van het project wordt echter in een groot deel van de uiterwaarden in de nieuwe situatie rietmoeras en ooibos ontwikkeld op locaties waar in de huidige situatie voor bever ongeschikte landbouwgronden aanwezig zijn. Hierdoor zal er na afronding van het project een toename zijn in geschikt leefgebied voor de bever. Gezien de lange doorlooptijd van het project zal niet al dit leefgebied beschikbaar zijn op het moment dat het leefgebied van de bever op de locatie Drempel Appeltern wordt aangetast.

Conform de huidige planning zal het aanwezige bos op de Drempel Appeltern worden verwijderd in november 2027. Dit zijn de eerste werkzaamheden op de locatie. Door de kap zal vanaf dit moment verminderd leefgebied voor de bever aanwezig zijn. Dit zal worden gecompenseerd door de gebiedsdelen waar de werkzaamheden tegen die tijd zijn afgerond en hierdoor extra leefgebied is gecreëerd. In Figuur 3 zijn op kaart de deelgebieden weergegeven waar werkzaamheden ten tijde van de kap van de bomen in Appeltern zijn afgerond.

Figuur 3 Compensatie gebieden bever

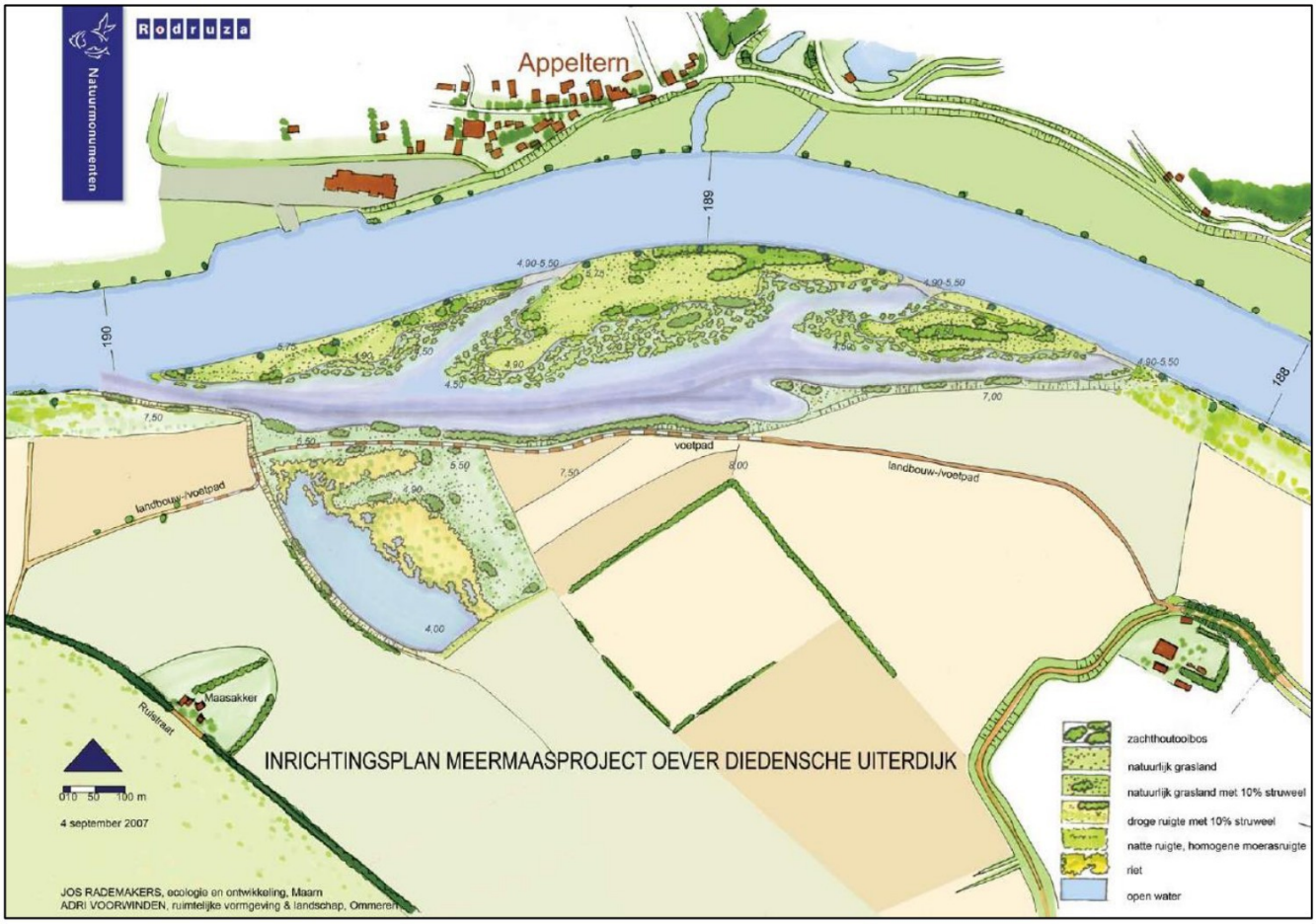
Met name de gebieden Oeverzone Diedensche Uiterdijk en Diedensche Uiterdijk (Deel D) bieden geschikte compensatie voor het verlies aan leefgebied van de bever op Drempel Appeltern. Deze gebieden bevinden zich in de directe nabijheid van het territorium in Drempel Appeltern en zullen op korte termijn geschikt zijn als leefgebied van de bever. Afgezien van het plaatsen en gebruik van een tijdelijke dam zijn werkzaamheden hier gereed in 2025/2027. Daarnaast zullen de gebieden Lelyzone de Waarden en Meander de Waarden eveneens zorgen voor een toename aan geschikt leefgebied voor de bever. Deze gebieden bevinden zich op een iets grotere afstand (2 kilometer vanaf Appeltern) maar ruim binnen de dispersieafstand van de bever (meer dan 100 km (Kennisdocument Bever)).

Op de locatie Oeverzone Diedensche Uiterdijk zijn werkzaamheden reeds in uitvoering en is hierdoor tevens al geschikt habitat aan het ontwikkelen. In de huidige situatie is slechts in beperkte mate oeverbegroeiing aanwezig en bestaat het huidige geschikte habitat met name uit de oever langs de Maas en de enkele kleinere eilanden (Figuur 4). Grofweg is momenteel circa 1.600 meter aan potentieel geschikte oevers aanwezig. In dit gebied bevindt zich momenteel één territorium van de bever.

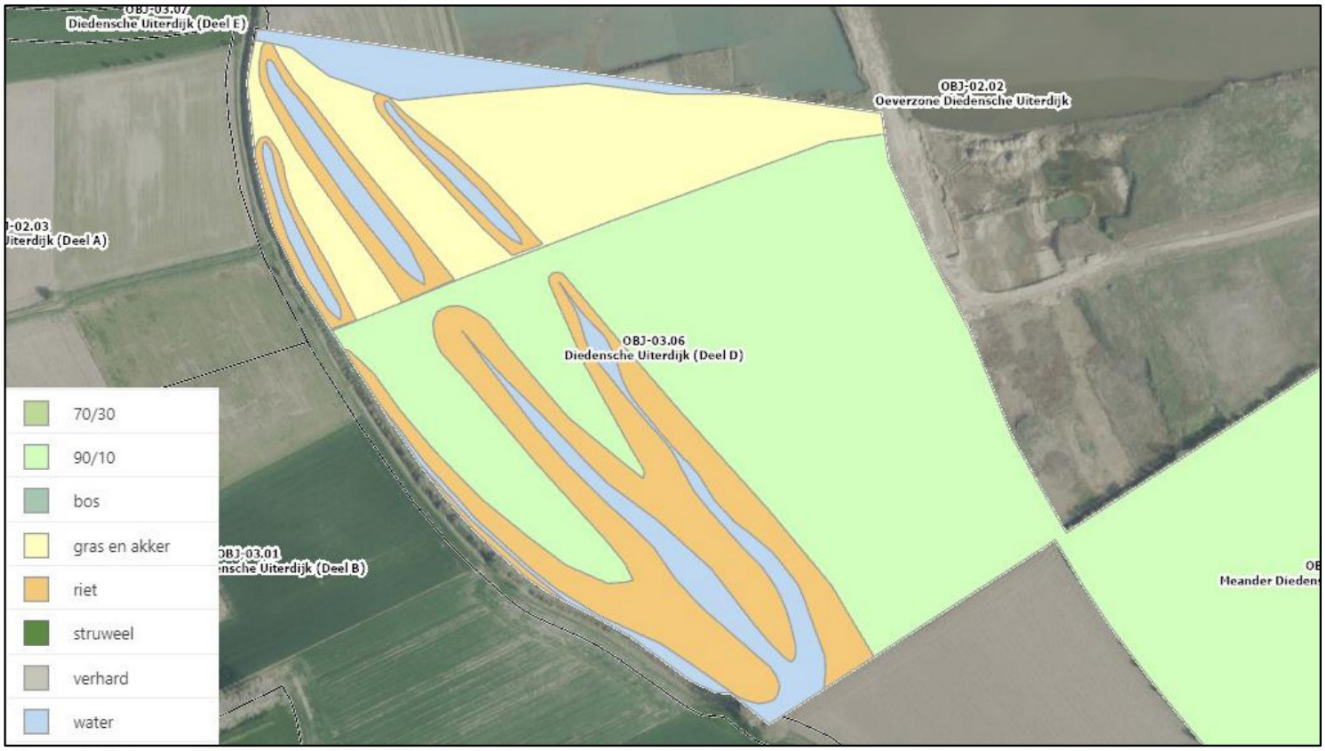
Figuur 4 Huidige situatie en beschikbaar bever habitat

De uiteindelijke inrichting van het gebied zal bestaan uit een nieuwe geul met een natuurlijke inrichting die bestaat uit zachthoutooibos, natuurlijk grasland met 10% struweel, droge ruigte en natte ruigte / moerasruigte (Figuur 5). Hierdoor zal uiteindelijk circa 5.200 meter aan potentieel geschikte oevers voor de bever aanwezig zijn. Hiermee is de hoeveelheid geschikt leefgebied met 225% (3.600 meter) toegenomen.

Figuur 5 Ontwerp Oeverzone Diedensche Uiterdijk

In deelgebied Diedensche Uiterdijk (Deel D) is in de huidige situatie door het ontbreken van waterelementen geen geschikt habitat voor de bever aanwezig. In de permanente situatie zal circa 1.350 meter oeverlijn aanwezig zijn (Figuur 6). Dit betreft flauwe oevers met rietvegetatie welke suboptimaal habitat voor de bever bieden. Door de nieuwe inrichting van de gebieden Oeverzone Diedensche Uiterdijk en Diedensche Uiterdijk Deel D zal er in het gebied in totaal een toename van circa 6,5 kilometer aan geschikt leefgebied zijn gerealiseerd. In de huidige situatie is er sprake van een relatief dichte verspreiding van de bever in het plangebied en de omgeving. Er zijn relatief veel territoria aanwezig op soms korte afstand van elkaar. Ter voorbeeld: het territorium op Drempel Appeltern en het territorium direct ten noorden hiervan in het rabattenbos bevinden zich op een afstand van minder dan 100 meter. Afgaande op de huidige populaties en verspreiding van de bever in het plangebied en de directe omgeving biedt deze 6,5 kilometer voldoende leefgebied voor een extra territorium in het gebied.

Figuur 6 Ontwerp Diedensche Uiterdijk (Deel D)

In de huidige situatie is er in het gebied Lelyzone de Waarde slechts in beperkte mate leefgebied van de bever aanwezig (Figuur 7). Het leefgebied betreft ca. 320 m aan oeverlijn in het zuiden dat onderdeel is van het foerageergebied dat wordt gebruikt door bevers uit een territorium ten westen op de landtong Ossekamp en een burcht ten zuiden. Deze oever bestaat uit enkele bomen bevers maken met name gebruik van de aanwezige mais op de aangrenzende akker om te foerageren. Verder bestaat het gebied uit grasland en akker. In de nieuwe situatie zullen er twee geulen in het gebied worden aangelegd (Figuur 9). Deze hebben een flauw talud en er zal een oeverbegroeiing van met name rietmoeras en natte ruigte worden ontwikkeld. Hiermee zal er in de nieuwe situatie vanaf 2026 circa 2.500 meter extra oeverlijn aanwezig zijn in het gebied. De aanwezige riet en ruigtevegetatie voorziet in foerageergebied voor de bever.

Op circa twee kilometer ten westen van Drempel Appeltern is het deelgebied Meander de Waarden aanwezig (Figuur 8). In de huidige situatie bestaat dit gebied voor het grootste deel uit akker en grasland. Verspreid over het gebied zijn enkele geïsoleerde poelen met houtige of ruige oeverbegroeiing aanwezig. In de huidige situatie heeft het gebied geen functie voor de bever.

In de nieuwe situatie worden in het deelgebied meerdere geulen aangelegd. Hierdoor zal er in totaal circa 5.800 meter aan oeverlijn worden gerealiseerd (Figuur 9). Langs de oevers worden rietmoerassen gerealiseerd (ca. 8,5 hectare) en in het oosten van het gebied wordt circa 5,5 hectare hardhoutooibos gerealiseerd. Hiernaast worden ten behoeve van de bever tevens een hoogwatervluchtplaats en worden enkele steilranden gerealiseerd. Hiermee zal het gebied in de nieuwe situatie geschikt zijn voor de bever voor verblijfsfuncties evenals foerageergebied.

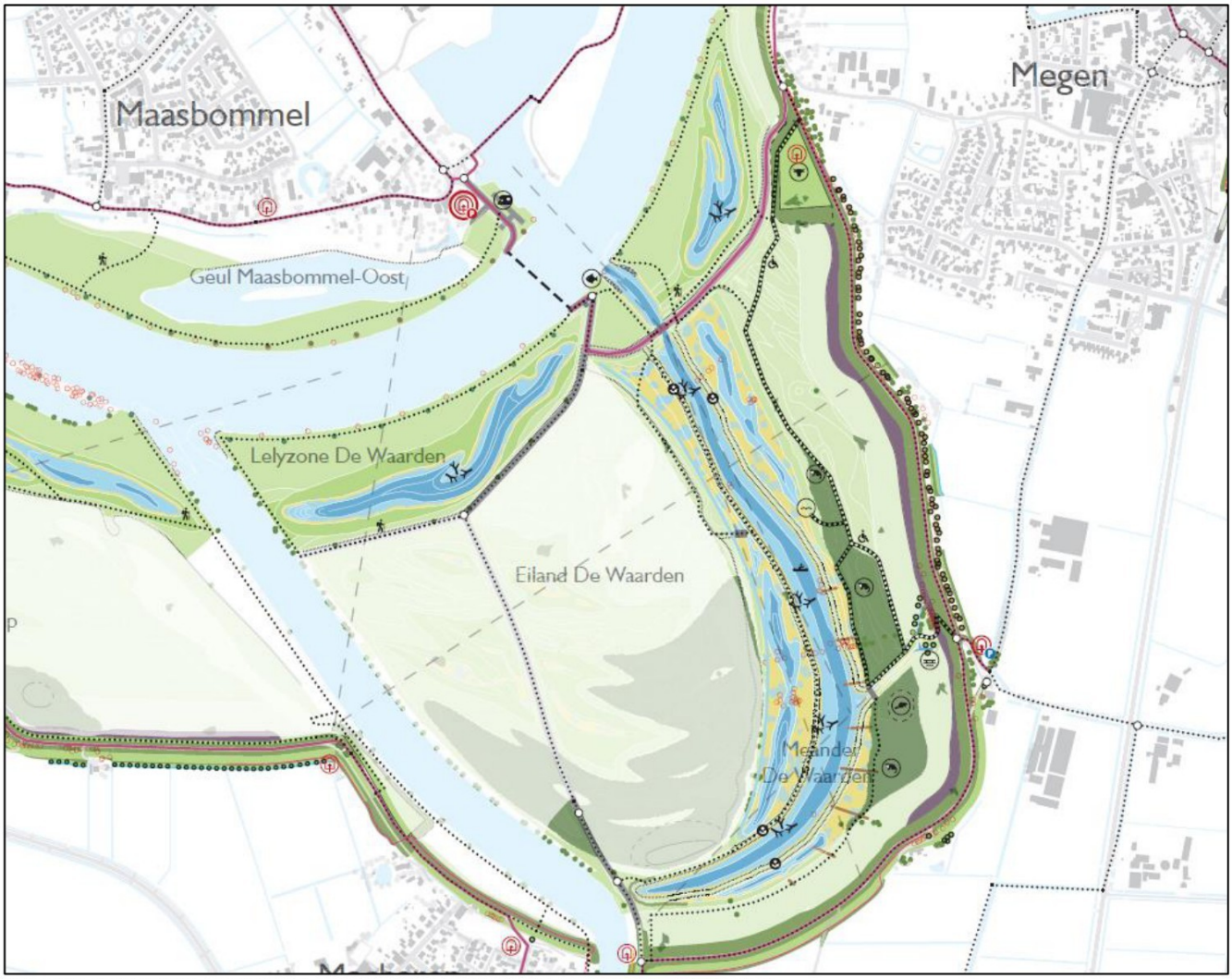
Door de realisatie van de plannen zal vanaf 2027 in het gebied circa 8,3 kilometer aan nieuw foerageergebied aanwezig zijn. In dit gebied zijn momenteel geen territoria of functies van de bever aanwezig. Het nieuwe gerealiseerde leefgebied is hierdoor beschikbaar voor de individuen van de bever van de locatie Drempel Appeltern wanneer het leefgebied hier vanaf eind 2027 verloren gaat.

Figuur 7 Huidige situatie Lelyzone de Waarden

Figuur 8 Huidige situatie Meander de Waarden

Figuur 9 Ruimtelijke inrichting Lelyzone De Waarden en Meander de Waarden

4 CONCLUSIE

Als gevolg van de geplande werkzaamheden zal er eind 2027 in het gebied Drempel Appeltern foerageergebied ten grootte van 900 meter oeverlijn verloren gaan. Door afronding van werkzaamheden in verschillende deelgebieden zal er in totaal in 2027 circa 16.750 meter aan geschikt leefgebied voor de bever zijn gerealiseerd. In de gebieden waar deze toename wordt gerealiseerd zijn op dit moment slechts in beperkte mate functies voor de bever aanwezig. Door opleveren van verschillende deelgebieden waar in de nieuwe situatie geulen, rietmoerassen en ooibossen worden gerealiseerd zijn er ruim voldoende uitwijkmogelijkheden in de directe omgeving voor de individuen van de bever uit Drempel Appeltern.

Deellocaties	**Huidig aanwezig geschikt leefgebied (m oeverlijn)**	**Geschikt leefgebied in 2027 (m oeverlijn)**	**Toename leefgebied (m oeverlijn)**
Oeverzone Diedensche Uiterdijk	1.600	5.200	3.600
Diedensche Uiterdijk deel D	0	1.350	1.350
Lelyzone de Waarden	300	2.500	2.200
Meander de Waarden	0	5.800	5.800
Totaal	***1.900***	***14.850***	***16.750***